

IX. KESKPANK JA AVALIKKUS

Avatus ja läbipaistvus on kaasaegse raha- ja finantssüsteemi kujundamisel ja hindamisel olulised nõuded, mille tähtsus kasvab lähiaastail ilmselt veelgi. Ühelt poolt on avatuse ja läbipaistvuse tähtsustamine kogu maailmas seotud **rahvusvaheliste finantskriiside ennetamisega**. Teisalt peaks kvaliteetsem teave ja finantspoliitiliste otsustusmehhanismide suurem läbipaistvus aitama paremini **põhistada kodumaiseid majanduspoliitilisi ja praktilisi otsuseid**.

EESTI PANGA KOMMUNIKATSIOONIPOLIITIKA PÕHIMÕTTED

KOMMUNIKATSIOONIPOLIITIKA EESMÄRGID

Keskpank saab oma rahapoliitilisi ja muid põhifunktsioone täita ainult oludes, kus avalikkuse (majandusagentide) käsutuses on piisavalt asjakohast ja hõlpsasti kasutatavat majandusinformatsiooni. Eriti oluline on piisav teave koos usaldusega keskpanga vastu valuutakomiteel põhineva rahapoliitilise raamistiku tingimustes. Nagu Euroopa Liidu institutsioonid, aktsepteerib ka Eesti Pank seisukohta, et **ammendava majandusinfo kättesaadavus kõigile majandusagentidele on ka majanduse kui terviku soodsa arengu eeltingimus**.

Sellest tulenevalt lähtub Eesti Pank oma kommunikatsioonipoliitikas järgmistest eesmärkidest:

- tagada avalikkuse mõistmine ja piisav tugi keskpanga rahapoliitikale;
- hoida ja väärtustada mainet Eesti Pangast kui pädevast, iseseisvast ja usaldusväärsest institutsioonist, kel on oluline roll riigi majanduspoliitika ja majanduse arengu suunamisel, kelle tegevus on läbipaistev ja kontrollitav ning kes on ligipääsetav ja valmis eri ühiskonnagruppidega suhtlema;
- tagada majandusotsuseid toetava taustinfo võimalikult hea kättesaadavus majandusagentidele.

Oluliselt aitab nende eesmärkide saavutamisele kaasa rahvusvaheliselt kokku lepitud raha- ja finantspoliitika avatuse ja majandusinformatsiooni avaldamise hea tava järgimine, mis on Eesti Panga avaliku suhtluse poliitika üks põhimõtteid¹. Eesti Pank andis 2000. aastal ka oma panuse Rahvusvahelise Valuutafondi vastavate dokumentide ettevalmistamisse (nt raha- ja finantspoliitika avatuse hea tava rakendamise käsiraamatu koostamine, välisvaluutareserve haldamise hea tava formuleerimine).

KOMMUNIKATSIOONIPOLIITIKA RAKENDAMINE

Kommunikatsioonipoliitika alus on plaanipärasus. Kõiki olulisemaid rahapoliitilisi otsuseid, majandusanalüüse ja -hinnanguid tutvustab Eesti Pank pressikonverentsidel ja seminaridel. Laiendatud osavõtjaskonnaga seminaripressikonverents korraldatakse kõigi Rahapoliitiliste Ülevaadete ilmumise

¹ Detailsemalt Eesti Panga vastavast tegevusest vt VIII ptk.

järel, pärast panga aastaaruande valmimist jms juhtudel. Keskpanga raha- ja majanduspoliitilisi analüüse tutvustatakse ka Riigikogule, valitsusele, tööandjate ja töövõtjate ühendustele.

Eesti Panga **otsused, analüüsitulemused, kommentaarid ja arvandmed on nii trükistena kui ka elektroonses vormis kättesaadavad tasuta, kõigile kasutajaile ühesugustel tingimustel ja ühel ajal**². Eesti Panga trükised **on tasuta kättesaadavad** seega ka kõigile Eesti keskraamatukogudele, maakonna- ja suuremate linnade ning loomulikult ka kõrgkoolide jm majandusõppeasutuste raamatukogudele – kokku ligi poolesajale raamatukogule. Suur osa Eesti Panga veebilehel avaldatavatest materjalidest on kasutusvalmis kindlal kuupäeval ja kellaajal.

Keskpanga infoväljundite sisu ja vormi kujundamisel arvestatakse panka laekunud teabenõudeid, materjalide kasutamise statistikat ja muud tagasisidet. Aastas saab pank oma trükiste ja veebilehe kasutajailt ligikaudu 2 500 spontaanset arvamust, soovitusi ja hinnangut, mida hoolikalt analüüsitakse, nagu ka arvamusuuringute ja trükistele lisatavate lugejaankeetide andmeid. Mitmesuguste küsimuste ja päringutega pöörduakse Eesti Panga teabetalituse poole 13 000–14 000 korda aastas. Keskpangal endal on samuti omad eelistused majandusinfo ja kommentaaride pakkumisel ning ta järgib ka rahvusvaheliste institutsioonide soovitusi. 2000. aastal hindas keskpanga trükiseid ja veebilehte ka rühm prominentseid eksperte, koostöös Tartu Ülikooli Majandusteaduskonnaga aga korraldati ekspressküsitlus panga trükiste ja veebilehe kasutatavuse kohta kursuse- ja magistritööde kirjutamisel.

Aastal 2000 võttis Riigikogu vastu avaliku teabe seaduse. Eesti Pank ei pea oma tööd teabenõudega oluliselt ümber korraldama, sest keskpanga teabetalituse sisesed kriteeriumid olid vastamiskiiruse ja vastuse sisu osas juba varem rangemad kui uues seaduses sätestatu. Siiski lisandub senisele veebiväljundile 2002. aastal mitu registrit.

VÄLJUNDITEGA SEOTUD MUUTUSED 2000. AASTAL³

ANALÜÜTILISED MATERJALID

Nii Eesti Panga analüütilisi materjale kasutavate eri tarbijagruppide uuringud kui ka keskpanga seisukohtade tutvustamise kogemused on näidanud, et **aastal 2000 suurenes tunduvalt huvi keskpanga analüütiliste materjalide, eriti Rahapoliitilise Ülevaate (RPÜ) vastu**. See väljaanne omandas kindla koha Eesti Panga trükiste seas. Ka on mitmesugustes pangavälistes materjalides varasemast enam viiteid RPÜle. Üks põhjusi on ilmselt see, et alates 2000. aastast ilmub RPÜ neli korda aastas kindlas ajavahemikus, mis võimaldab analüüse süsteemsemalt esitada ning suurendab lugejate ootusi.

Teine trükis, mille väljaandmine 2000. aastal aktiveerus ja mille järele nõudlus suurenes, on **Eesti Panga toimetised** – sari, milles tutvustatakse Eesti Panga uurimisprojektide tulemusi⁴. Eriti suurt huvi tunti selle seeria vastu messil Rahakompass 2000, kus Eesti Pank tutvustas oma võimalusi ärihuvidest mõjustamata majandusinformatsiooni ja -analüüsi allikana. Erinevalt varasemast ajast on alates 2000. aastast kõik toimetised ka Eesti Panga veebilehel. Teine uus joon on see, et rahvusvaheliste teaduskontaktide elavdamiseks avaldatakse suur osa uuringutulemusi inglise keeles.

Võimaluse piires üritab Eesti Pank teabenõudlust katta universaalsemate, paljude huvi rahuldavate standardmaterjalidega. Sel moel lisandus 2000. aastal avalikule veebiväljundile enim nõuta-

² Kuna juhuhuvilised saavad Eesti Panga väljaandeid lugeda avalikes ja õppeasutuste raamatukogudes või Eesti Panga veebilehel (<http://www.ee/epbe>), siis trükiste endale saamiseks tuleb neil väljaandeid Eesti Panga muuseumist sümboolse hinna eest siiski osta.

³ Vt ka Eesti Panga suhtluskanalid lk 121–122.

⁴ Vt ka Majandusanalüüsi edendamine: majandusprognoosid ja -uuringud, lk 46–47.

vate makromajandusnäitajate komplekt, mis koosneb 120 tabelist eesti ja inglise keeles. Alates märtsist lõpetati üksikasjalike trükitud statistikakogumike igakuine avaldamine, selle kompenseerimiseks aga hakkas Eesti Panga bulletin ilmuma iga kuu, väljaande statistikaosa täiendati ning see varustati definitsioonide ja kommentaaridega. Trükistes toodud veebiaadressid hõlbustavad ulatuslikumate aegridade, avaldamisgraafikute, normatiivdokumentide ning kasutatud algallikate leidmist Internetist.

UUENDUSED VEEBILEHEL

Väga oluline samm Eesti pangandusturu läbipaistvuse suurendamisel oli parimale rahvusvahelisele tavale vastava **kommertspankade avalike aruannete süsteemi käivitamine ning selle põhjalikult kommenteeritud versiooni toomine Eesti Panga veebilehele**. Seda täiendavad **võrdlusandmed üksikute pankade kohta**. Uus esitus teeb pankade võrdlemise investorile senisest märksa lihtsamaks ja pakub mitmekülgsemat informatsiooni – seejuures nii kommertsponga kui ka tema konsolideerimisgrupi kui terviku kohta. Keskpank omalt poolt selgitab põhjalikult aruannete koostamise põhimõtteid ja pankadele selles osas esitatavaid nõudeid.

Aastal 2000 alustati panga avalikul veebilehel oleva **statistika üleviimist kvaliteetsema väljundiga andmebaasipõhisele süsteemile, mis on ka oluliselt tööjõusäästlikum**. Uue dunaamilise liidese abil on praeguseks kättesaadavad kõik pangandusstatistika 546 tabelit ja kogu Eesti krooni päevakursside andmebaas. Tarbija saab seejuures ise valida enesele **sobiva aegrea pikkuse ja sammu ning vajalikke andmeid oma arvutisse salvestada**. Ulatuslik pangandus-, maksebilansi ja rahvusvahelise investeerimispositsiooni ning muu makromajandusstatistika on kättesaadav praktiliselt **reaalajas**. Eraldi liidese kaudu on võimalik keskpanga spetsialistidele väljundi kohta küsimusi esitada.

Süvenev interaktiivsus nii statistika kui ka muude materjalide esituses oli 2000. aastal keskpanga kommunikatsiooni üks olulisi prioriteete. Lisaks statistikale pakub interaktiivse suhtluse võimalust samal aastal **käivitatud majandus- ja finantsnäitajate kiirkommentaari veebipõhine süsteem**, mille kasutajad on hästi vastu võtnud.